

נקודת הפיצוץ: לבנון הפכה לאמצעי הלחץ של איראן

written by אלי קלוטשטיין | 19.06.2026
פורסם במקור ראשון, בתאריך 19 ביוני, 2026.

אחד האנשים החזקים באיראן, שהוביל מטעמה את המשא ומתן מול האמריקנים, הוא יו"ר בית הנבחרים (המג'לס), מוחמד קאליבאף. בראייתו ההצלחה האיראנית השבוע לא מתמצה רק בחתימה על מזכר ההבנות, אלא באמירה שמקבעת בפועל את אחדות הזירות ואת הערבות ההדדית עם חיזבאללה. "ראיתם שנשיא ארה"ב דונלד טראמפ פעל עד שתיים לפנות בוקר כדי להשיג הפסקת אש לא רק בדאחייה, אלא בכל לבנון", הוא הזכיר בניסיון להסביר את חשיבות הסוגיה.

עניין לבנון מהותי מאוד לאיראנים: לא רק שהוא לא נדחק הצידה במגעים, אלא שבראיתם היה זה אחד הכלים שבעזרתם הגיעו להישג הגדול השבוע. לא לחינם זה הסעיף הראשון במזכר ההבנות.

אלא שלמרות הכוונה האיראנית, ישראל בינתיים אינה מתקפלת. אחרי שהודיעה כי איננה צד להסכם, השטח עדיין רוגש. צה"ל מוסיף להילחם באזור נבטיה, הסמוך לליטני, ודווח על כמה תקיפות של חיל האוויר. הלבנונים טענו כי שלושה תושבים נהרגו, כולל בכפר תבנית באזור נבטיה. במקביל גם חיזבאללה לא נצר את האש: הוא משגר רקטות וכטב"מים לעבר כוחותינו, ואתמול הותר לפרסום כי חייל צה"ל, אלכסנדר פילין הי"ד בן ה-29 מחיפה, נפל בפיצוץ מטען בדרום לבנון. בתקרית נפצעו עוד לוחמים אחדים, ובהם סגן מפקד אוגדה 36.

את העשייה הצבאית מלווה ההד המדיני, כאשר ישראל מנסה לקבע את הישגיה בשטח. צה"ל פרסם אתמול מפה שבה פועלים כוחות הצבא במדינה בעומק של עשרה קילומטרים מגבול ישראל [1] ייתכן שמתוך ניסיון לנגוס עוד שטחים ל"קו צהוב" עתידי שכוחותינו עשויים לעצור בו בעקבות לחץ אמריקני.

ארה"ב צפויה להיכנס לעובי הקורה מול ישראל בסוגיה דווקא בגלל החשיבות שמייחסים לה האיראנים. בעוד שישראל מדגישה שוב ושוב שלא תיסוג, האיראנים מנסים להפעיל עליה לחץ דרך הבית הלבן. הם חזרו על עמדתם כמה פעמים לפני החתימה על ההסכם ואחריה, ומסתמכים לשם כך על ניסוחו.

"מזכר ההבנות מחייב את הצד השני להבטיח את ריבונותה של לבנון ושלמותה הטריטוריאלית", הדגיש אתמול דובר משרד החוץ האיראני, והבהיר כי לשיטתו זוהי התחייבות ל"נסיגה מלאה מכל השטח הלבנוני". הוא הזהיר כי ההימנעות מנסיגה כזאת תיחשב להפרת ההסכם,

ושהתפתחות כזו תסכל את האפשרות של הסכם סופי עם האמריקנים.

חבר בכיר במשלחת המשא ומתן הוסיף כי "המשטר הציוני יענש" אם המלחמה תמשיך להתרגש בארץ הארזים, וגם הממסד הצבאי נתן לכך תוקף. מפקדת חתאם אלאנביאא', המרכזת את תיאום הפעילות בין הכוחות המזוינים ברפובליקה האסלאמית, הודיעה ביום שלישי: "אם צבא הישות הציונית לא יחדל ממעשיו בדרום לבנון, עליו לצפות לתגובה קשה".

עניין של כבוד

יש בסיס לשיטה האיראנית. ההסכם פותח במילים "הצדדים ובעלי בריתם במלחמה הנוכחית² מכריזים על סיום מיידי וקבוע של כל הפעולות הצבאיות בכל החזיתות, לרבות לבנון". בהמשך הסעיף צוין כי "הצדדים מתחייבים³ לכבד את שלמותה וריבונותה של לבנון. ההסכם הסופי יאשרר את סיום המלחמה באופן קבוע בכל החזיתות, לרבות לבנון".

שלוש פעמים הדגישו האיראנים את לבנון בפתיחת מזכר ההבנות⁴ ולא בטעות. מבחינתם זהו עניין של כבוד. "הפסקת האש וסיום המלחמה בלבנון היו ונותרו חשובים לא פחות מאיראן עצמה", הדגיש דובר משרד החוץ בטהרן, "הוכחנו שאיננו נוטשים את ידידינו".

זהו גם תשלום איראני על חוב לחיזבאללה. "עלינו להודות לעם הלבנוני, ובמיוחד לשיעים ולחיזבאללה, שנכנסו למערכה⁵ והקריבו כמעט 4,000 שהידים", אמר קאליבאף בריאיון לטלוויזיה האיראנית, "בזמן שהיינו בהפסקת אש, הם המשיכו להילחם".

הסוגיה האיראנית התגלתה בעיקר כמנוף לחץ מוצלח. האיראנים הצליחו ליצור חיבור בין הזירות ולדחוף את טראמפ לקשור את ידיה של ישראל מול ביירות והדאחייה, ולפי הדיווחים האיום לשגר טילים על ישראל בעקבות התקיפה על הבירה הלבנונית השבוע האץ את המשא ומתן, ולבסוף הביא לחתימת מזכר ההבנות.

אף שברור שטראמפ לא התקפל בגלל הסיבה הזו, ושהיו לו מניעים אחרים למיצוי המגעים מול האיראנים, התקרית הזאת סיפקה לו תמריץ לויתורים נוספים ולנסיגה מעוד כמה מעמדותיו הראשוניות.

גם כעת נשיא ארה"ב מצהיר כי הוא מכיר בזכות ההגנה העצמית של ישראל, לרבות בלבנון, על אף הביקורת שלו עליה. אך השבוע גם דחק בה כמה פעמים לנהוג בזהירות גדולה יותר בזירה הצפונית ולהימנע מהפצצה של בניינים, וסיפר כי זהו אחד משורשי המחלוקת שלו מול ראש הממשלה בנימין נתניהו.

התסכול שלו מכך שלדעתו ישראל "לא טיפלה טוב" בחיזבאללה גדול עד כדי כך, שהוא השמיע הצהרות מגוחכות-משהו על האפשרות שסוריה תיכנס להילחם בעצמה בחיזבאללה בשטחי שכנתה⁶ מהלך שתוחלתו לא ברורה, הוא מעודד מלחמה בין שתי מדינות שכנות, וטומן בחובו אפשרות לתבערה אזורית ובין-עדתית.

כדי לפתור את המחלוקת עם האמריקנים מנסה ישראל את כוחה בהידברות עם הבית הלבן, אף שבינתיים לא נחלה הצלחה בכל הקשור להסכם עם איראן. בכירים ישראלים ששוחחו עם רויטרס ציינו כי השיחות "עקשניות", אך קבעו כי ישראל לא מתכוונת לסגת מעמדתה שלפיה חייליה יישארו בלבנון. עם זאת, גם הם הכירו בכך שתוצאת השיחות תיקבע בהתאם לשאלה אם טראמפ יחליט להטיל את כל כובד משקלו בסוגיה ויאיים על ישראל [?] מה שיכניס אותה לדילמה אם להחריף את המשבר מולו בעת הזאת.

ברשת CNN נטען אתמול כי ראש הממשלה נתניהו מנסה להשפיע על מראה ההסכם הסופי עם איראן, תוך שהוא נעזר במובילי דעת קהל ימנים ובסנאטורים אוהדים המקורבים לנשיא. סביר להניח שהוא גם פועל באמצעותם כדי ללחוץ על הבית הלבן בסוגיה הלבנונית. אתמול נתניהו התייחס במפורש לדרישות האיראניות: "נחזיר את הביטחון לצפון", הוא התחייב, "זה מחייב שמירה על רצועת הביטחון בדרום לבנון כל עוד צורכי הביטחון של ישראל מחייבים זאת".

עם ההצלחה בא התיאבון

מי שגילה הבנה פומבית מפתיעה, אולי, לעמדה הישראלית היה סגן הנשיא ג'יידי ואנס. בניגוד ללשון המפורשת במזכר ההבנות הוא טען השבוע כי "ההסכם לא קובע אם ישראל תצא מדרום לבנון. יש לה זכות להגנה עצמית על אנשיה". ייתכן שבדבריו הוא ביקש לרכך את הטון האמריקני מולנו, ואולי זו דרכו גם לפייס את ירושלים על חלקו בקידום הוויתורים העצומים לאיראנים.

במסיבת עיתונאים אתמול ציין עוד כי "אנו מצפים שחיזבאללה לא ישגר כטב"מים וטילים לעבר ישראל, וגם שישראל לא תשתולל בלבנון". הוא חזר על עמדתו בעד זכות ההגנה העצמית של ישראל, אך קבע כי עליה "לכבד את ההסכם הזה".

מזווית המבט שלנו יש לשקול את הסוגיה בזהירות, שכן ייתכן שהבוס של ואנס לא יהיה סבלן כמוהו. לא בטוח שדווקא בלבנון ישראל צריכה להחליט שהיא הולכת לפיצוץ מול האמריקנים. בכלל, העימות מול הבית הלבן מעורר נחת רוח בטהרן. הברית עם ארה"ב חשובה לנו, ואפילו לאחר הסכם סופי מול האיראנים נצטרך להיעזר בארה"ב בשלל פעולות עתידיות. אפשר למתוח את החבל מול האמריקנים, הזהיר השבוע ראש הממשלה בקבינט, אבל אסור לקרוע אותו. ואנס היה בוטה יותר אתמול: "לא הייתי תוקף את בעל הברית החזק היחיד שנותר לי בעולם", הוא אמר.

בלבנון יש להיזהר מתרחיש שיביא אותנו למצב כזה. חובה עלינו להגדיר מה הקווים האדומים שאנחנו מוכרחים להחזיק, ולהעביר לאמריקנים עמדה מקסימליסטית יותר, כדי להותיר מרווח למשא ומתן. חשוב להדגיש: זאת לא בהכרח סוגיה של "שחור או לבן". תיתכן הפסקה של ההתקדמות צפונה, התבססות בקו הליטני או נסיגה מוחלטת, ויש גם עוד שלבים באמצע. ייתכן שאפשר להגיע להסכמות עם האמריקנים על האיזון הנכון.

בין השאר זה תלוי בשאלה עד כמה האיראנים יתעקשו מול טראמפ. סוגיית לבנון חשובה להם די הצורך, והם כבר איימו ² וגם עמדו בהבטחתם ³ לפוצץ עליה את המשא ומתן. אבל בשבוע שעבר, לפני חתימת ההסכם, ביקשה טהרן לדחוק את צה"ל החוצה מלבנון, ואיימה להגיב על כל פעילות צבאית בכל שטחי המדינה. אך לבסוף היא לא הצליחה לעמוד במשוואה שניסתה לבסס, הבליגה על המשך הפעילות הצבאית בדרום לבנון ⁴ ומתחה קו אדום רק כשהדברים הגיעו לתקיפות בדאחייה. לפי הדיווחים היא התכוונה לתקוף את ישראל לאחר ההפצה ביום ראשון בבירה הלבנונית.

חיזבאללה מצידו יושב ומחכך ידיים. הוא אינו מתכוון להתפרק מנשקו או להיכנס להידברות עם ישראל, הצהיר השבוע מנהיגו נעים קאסם. את הפסקת האש מנצל ארגון הטרור להתעצמות והתחמשות מחדש, ובטהרן כבר תדרכו דיפלומטים שאת ההכנסות שיקבלו מהנכסים המוקפאים שתפשיר ארה"ב הם ינצלו לצורך הגדלת המימון לארגון הטרור השיעי.

מבחינת ישראל זו הסכנה הגדולה. חיזבאללה אינו שומר את נשקו לצורך פעילות חברתית, אלא כדי לפלוש ליישובים הישראליים על הגבול ולהגשים את תוכניתו לכיבוש הגליל. לישראל יש ניסיון מר מהטבח בעוטף עזה באוקטובר 2023, וסביר להניח שהתושבים לא ירצו לחזור לבתיהם אם צה"ל לא יוכיח להם באותות ובמופתים שימנע טבח דומה בצפון.

אלא שעם ההצלחה בא התיאבון, ובמיוחד כשהדברים מעוגנים בהסכם. האיראנים הבינו שטראמפ מוכן לתת להם הרבה מאוד כדי לשמר את המשא ומתן, וצפויים לנצל את העובדה שהוא מנסה להציג אותו מעל כל במה כהישג משמעותי כדי לדרוש ממנו לא לפוצץ את המגעים בגלל סוגיית לבנון.

טהרן הצליחה לדחוף את הנשיא לכבול את ידי ישראל בביירות בשבועות הראשונים של המשא ומתן, ויש להניח שאם יתעקשו על כך מספיק ⁵ טראמפ לא יסכים לסכל את ההסכם בשל כך.

ההתלבטות הישראלית עשויה להיראות אז קשה במיוחד: פיצוץ נוסף עם הנשיא הקפריזי או ויתור על אינטרס ביטחוני. הדילמה הזו עשויה ללוות אותנו ב-60 הימים הקרובים, ואף לאחר מכן.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.